

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2005-2006

3 juli 2006

VERZOEKSCRIFT

over correct Nederlands op de VRT

VERSLAG

**namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
uitgebracht door de heer Johan Verstreken**

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Dany Vandenbossche.

Vaste leden:

de heren Erik Arckens, Johan Deckmyn, Werner Marginet, mevrouw Marie-Rose Morel, de heer Jurgen Verstrepen;

de heren Carl Decaluwe, Stefaan De Clerck, Steven Vanackere, Johan Verstreken;

de heer Jean-Marie Dedecker, mevrouw Margriet Hermans, de heer Herman Schueremans;

de heer Bart Caron, mevrouw Els Robeyns, de heer Dany Vandenbossche.

Plaatsvervangers:

de dames Hilde De Lobel, Marijke Dillen, de heren Pieter Huybrechts, Freddy Van Gaever, Frans Wymeersch;

de dames Vera Jans, Sabine Poleyn, Tinne Rombouts, de heer Johan Sauwens;

mevrouw Patricia Ceysens, de heren Marnic De Meulemeester, Sven Gatz;

mevrouw Michèle Hostekint, de heren Jan Roegiers, André Van Nieuwkerke.

Toegevoegde leden:

de heer Jos Stassen;

de heer Kris Van Dijck.

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media behandelde op 11 mei en 29 juni 2006 het verzoekschrift van de heer Johan Vincent over correct Nederlands op de VRT.

I. PROCEDURE

De Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media neemt kennis van het verzoekschrift dat op 13 april 2006 door de heer Johan Vincent werd ingediend, en door de voorzitter van het parlement als ontvanke-lijk verzoekschrift aan de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media werd toegewezen.

Na onderzoek door de commissieleden werd het verzoekschrift voor bespreking geagendeerd in de commissie.

II. BESPREKING VAN HET VERZOEK-SCHRIFT

Op 11 mei werd het verzoekschrift besproken, en werd aan de heer Geert Bourgeois, Vlaams minister van Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media en Toerisme, gevraagd om het standpunt van de VRT op te vragen.

Op 29 juni deelde de minister zijn standpunt en het antwoord van de VRT mee aan de commissie. Aansluitend bepaalde de commissie haar standpunt terzake.

II.1. Standpunt van de VRT betreffende het verzoekschrift

De heer Geert Bourgeois, Vlaams minister van Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media en Toerisme deelt mee dat hij het standpunt van de VRT heeft opgevraagd.

De VRT bezorgde het volgende antwoord dat door de minister aan de commissie wordt voorgelegd.

“De heer Vincent stelt voor dat in de nieuwe beheersovereenkomst met de VRT de verplichting wordt opgenomen dat in alle programma’s die in de VRT of in opdracht van de VRT gemaakt worden, correct Nederlands wordt gesproken.

In artikel 1, §2, van de huidige beheersovereenkomst 2002-2006 staat reeds dat het volledige aanbod van de instelling moet worden gekenmerkt door de kwaliteit van de programma’s zowel naar inhoud, naar vorm als naar taalgebruik. In de performantiemaatstaven van radio en televisie worden ook kwaliteitseisen aan het taalgebruik gesteld.

Taalcharter

De VRT heeft in zijn Taalcharter bovendien gedefinieerd aan welke eisen het taalgebruik op zijn netten moet voldoen: “De VRT wil de norm voor de Belgische variant van de Nederlandse standaardtaal zijn en blijven. Hij hanteert daarom een aantrekkelijke, duidelijke en correcte standaardtaal die rekening houdt met en afgestemd is op de kijkers en de luisteraars.”.

Het Taalcharter zegt het volgende over het gebruik van standaardtaal en niet-standaardtalige varianten:

“– Van alle omroepmedewerkers wordt verwacht dat ze voor de microfoon een verzorgde standaardtaal spreken. Al wie namens de omroep spreekt – een journalist, reporter, interviewer, commentator, presentator, quizmaster – doet dat in de standaardtaal, niet in het dialect of in tussentaal. Typetjes die als zodanig duidelijk herkenbaar zijn, vormen hierop een uitzondering.

- Als beginsel nemen we aan dat de standaardtaal wordt gebruikt in al die programma’s waarin het publiek ze verwacht, in die programma’s waarin de taal alleen maar een neutraal medium is om de boodschap over te brengen en ze geen andere signaalfunctie heeft. Tot die categorie behoren de uitzendingen van de nieuwsredacties, de sportverslaggeving, het jongerenjournaal, documentaires op radio en televisie, consumentenmagazines, humaninterestprogramma’s, amusementsprogramma’s, de berichten op Teletekst en op de websites, het contact met kijkers en luisteraars. (...) Ook in amusementsprogramma’s treedt de presentator naar voren als een standaardtaalspreker, niet als een tussentaal- of dialectspreker. Hij spreekt op dat moment in naam van de publieke omroep en die omroep richt zich in beginsel tot zijn publiek in de standaardtaal.
- Dialect en tussentaal zijn geenszins uitgesloten, maar ze kunnen alleen worden gebruikt in programma’s waarin ze functioneel zijn, met name

in fictie en in uitzendingen over streekcultuur. In soaps, feuilletons en comedyseries van eigen bodem mag dialect en tussentaal te horen zijn. Als er personages uit een bepaald milieu opgevoerd worden, mogen ze klinken zoals die mensen spreken. (...) Als de VRT-fictieprogramma's een spiegel van de maatschappij willen zijn, moet ook het taalgebruik in al zijn registers en varianten te horen zijn. In programma's over streekcultuur is uiteraard ook de streektaal op haar plaats.”

De kwaliteitseisen in het Taalcharter gelden uitsluitend voor al wie namens de VRT spreekt. De VRT stelt geen eisen aan het taalgebruik van bijvoorbeeld geportretteerde personen, gasten in praatprogramma's (o.a. sporters, politici, experts), deelnemers aan quizprogramma's.

Evaluaties en initiatieven

Het taalgebruik in de VRT-programma's wordt kritisch geëvalueerd door de taaladviseur en medewerkers van de afdeling Nederlandse taalkunde van de KULeuven (in het kader van het project Taalhantering).

Uit de evaluaties blijkt dat de openbare omroep voldoet aan de taaleisen in zijn informatieve radio- en televisieprogramma's, maar soms tekortschiet op het gebied van correctheid in zijn informele programma's.

De directie Radio heeft naar aanleiding van de KUL-rapporten de netten er nogmaals op gewezen dat het taalgebruik van de presentatoren altijd aantrekkelijk, duidelijk én correct moet zijn. Dat geldt ook voor programma's waarin de presentator veel contact heeft met de luisteraars, die niet altijd standaardtaal spreken.

De directie Televisie heeft 2006 uitgeroepen tot het Jaar van de Taalkwaliteit. Er is een projectgroep opgericht die tot taak heeft de aandachtspunten te inventariseren en een remediëeringsplan op te stellen. De projectgroep presenteert binnenkort haar analyse en voorstellen aan het directiecomité van de televisie.

Houding van de VRT

De VRT is zich terdege bewust van zijn opvoedkundige taak op taalgebied en heeft de eisen die in de beheersovereenkomst geformuleerd worden, verder uitgewerkt in het Taalcharter en evalueert zijn taalge-

bruik kritisch. Hij is zich ervan bewust dat met name ontspanningsprogramma's niet altijd aan alle kwaliteitseisen voldoen en zal gerichte actie ondernemen.

Het voorstel van de heer Vincent dat in alle programma's altijd correct Nederlands gesproken moet worden, is volgens de VRT evenwel te strikt. Er zal altijd met uitzonderingen rekening gehouden moeten worden. Bovendien kan niet eenvoudig gedefinieerd worden wat correct Nederlands en standaardtaal is. De VRT heeft geprobeerd een genuanceerde visie op het taalgebruik te formuleren in zijn Taalcharter dat te vinden is op www.vrtaal.net.”

II.2. Standpunt van de heer Geert Bourgeois, Vlaams minister van Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media en Toerisme

Minister *Geert Bourgeois* merkt op dat de VRT de norm voor de Belgische variant van de Nederlandse standaardtaal wil zijn en blijven. Hij heeft het daar moeilijk mee.

De VRT moet niet de norm zijn voor de Belgische of welke variant dan ook van de Nederlandse standaardtaal. De VRT moet dé norm zijn van dé Nederlandse standaardtaal. Vlamingen en Nederlanders spreken dezelfde taal en dat moet ook zo blijven. Ons taalgebied is te klein om binnen dit taalgebied nog verschillende varianten van het algemeen Nederlands te cultiveren en te promoten.

Zo vindt de minister het bijvoorbeeld ook volstrekt overbodig en onnodig dat programma's van Nederlandse omroepen ondertiteld worden als deze bij ons worden uitgezonden. Dat betekent niet dat hij geen grote voorstander is voor ondertiteling van deze programma's voor doven en slechthorenden via de 888-pagina van teletekst. Maar programma's als 'Baantjer' en 'Meiden van De Wit' behoeven voor de minister geen 'gewone' ondertiteling voor de horende kijkers. Hij is ervan overtuigd dat dit geen onoverkomelijke inspanning is voor de kijkers. Dit kan alleen maar ten goede komen aan de rijkheid en diversiteit van ieders taalgebruik.

Een correct taalgebruik op de VRT is voor de minister één van de kernopdrachten in de opdracht van de publieke omroep. Voor vele mensen is de openbare omroep de enige bron van informatie. Voor velen is de VRT ook de omroep waar ze het merendeel van hun tijd naar luisteren of naar kijken. De informa-

tie en de programma's die door de VRT worden uitgezonden, moeten dan ook gebracht worden in een correct Nederlands, en dus niet in een tussentaal of verkavelingsvlaams, maar wel de standaardtaal. De VRT heeft hier een heel belangrijke maatschappelijke taak die hij niet mag verwaarlozen. De minister zal er dan ook op toezien dat de aandacht voor een correct en verzorgd taalgebruik ook in de volgende beheers-overeenkomst wordt opgenomen.

II.3. Discussie in de commissie

De heer *Johan Verstreken* vindt dat de indiener van het verzoekschrift absoluut gelijk heeft om het gebruik van correct Nederlands op de VRT te vragen. Maar dat de overheid in de nieuwe beheers-overeenkomst zou opleggen dat in alle programma's correct Nederlands moet worden gesproken, vindt hij dan weer wat overdreven. Dialecten zijn ook een vorm van Vlaamse cultuur en het zou jammer zijn mochten ze verdwijnen. In bepaalde programma's moet het gebruik van dialect mogelijk zijn. Het moet misschien wel kunnen dat een presentator in een praatprogramma een kwinkslag uithaalt in het dialect, maar dat mag geen schering en inslag zijn. De heer Verstreken heeft wel problemen met feuilletons of toneelstukken waarin constant een soort tussentaal gebruikt wordt.

De spreker gaat ook akkoord met de stelling van de indiener dat een verzorgd taalgebruik op de openbare omroep anderstalige nieuwkomers kan ondersteunen bij hun inburgering. In vergelijking met vroeger wordt er nu veel meer tussentaal gebruikt. Er treedt een soort vervaging op. Vroeger moest men een serieus taalexamen afleggen en correct Nederlands spreken om in dienst te kunnen treden bij de VRT. Daar werd toen veel strenger op toegezien, zeker voor presentatoren en journalisten. Die moeten alleszins correct Nederlands spreken.

De spreker wijst er overigens op dat de VRT ook heel wat inspanningen levert om een correct taalgebruik te hanteren. De VRT wil immers de bewaker en gangmaker zijn van het Nederlands in Vlaanderen. De openbare omroep is van mening dat een verzorgde standaardtaal de enige mogelijke presentatiestijl is; hij streeft ernaar een verzorgde standaardtaal te hanteren in zijn informatieve programma's en een informele standaardtaal in zijn informele programma's. De VRT heeft trouwens een taaladviseur in dienst om de taalkwaliteit te bewaken en voert een taalbe-

leid dat werd uiteengezet in een taalcharter. Maar die mooie intenties worden niet altijd waargemaakt: de tussentaal lijkt steeds meer de norm te worden, en daar moet paal en perk aan worden gesteld.

Het Nederlands is de standaardtaal in onze samenleving. Het is dan ook belangrijk dat nieuwe Vlamingen die taal aanleren. Maar onze maatschappij is doordrongen van dialecten en sommige fictieve programma's zijn een weerspiegeling van die maatschappij. Soms komt dialectgebruik de geloofwaardigheid van een personage ten goede of is het aangewezen om een bepaalde sfeer weer te geven. De heer Verstreken heeft er dan ook begrip voor dat men het dialect nu en dan eens gebruikt. Maar dat mag geen constante worden en het moet ook verstaanbaar blijven. Mensen die spreken in naam van de openbare omroep, en dan vooral omroepers en journalisten, moeten altijd een correct Nederlands hanteren, ook wat uitspraak betreft. De openbare omroep heeft hierin een voorbeeldfunctie en een verantwoordelijkheid.

De heer Verstreken sluit zich dus voor een deel aan bij het huidige taalbeleid van de VRT, maar de puntjes mogen toch wel eens op de i gezet worden. Hij verwijst daarbij naar een interview met Cas Goossens, waarin die een pleidooi houdt voor een taalrubriek op radio of tv. Zelf betreurt de heer Verstreken het verdwijnen van een programma als 'Tien voor taal', dat in Nederland overigens nog altijd wordt uitgezonden. Hij wil het taalgebruik van de VRT graag meenemen in de beheersovereenkomst.

Tot slot merkt de heer Verstreken op dat hij vorig jaar reeds gevraagd heeft om het taalgebruik op radio en televisie op de agenda van de Nederlandse Taalunie te plaatsen.

De heer *Jos Stassen* deelt volkomen de bezorgdheid van de heer Vincent. De vraag is alleen of het instrument dat hij voorstelt, het goede is. De afkalving van de aandacht voor het algemeen Nederlands is een fenomeen van de jongste jaren. De spreker denkt met heimwee terug aan de stemmen uit de jaren zeventig. Hij vindt het goed dat er dialect te horen is op de VRT: dat is ook een cultuuruiting. Maar hij ergert zich enorm aan de tussentaal en de oprukkende sms-en de e-mailtaal. Mensen kunnen geen brieven meer schrijven, laat staan zonder fouten schrijven: waar zouden ze het nog leren? Eigenlijk moet de VRT gewoon doen wat hij altijd al gedaan heeft: de taal blijven verzorgen en daar een voorbeeld in zijn. De heer Stassen heeft de indruk dat de VRT dat niet erg

nauwgezet meer doet, maar of dat in de beheersovereenkomst moet worden geregeld, is weer een andere zaak.

Mevrouw *Margriet Hermans* sluit zich bij de vorige sprekers aan. De bekommernis van de indiener is terecht: het taalgebruik verloedert, ook bij onze kinderen. Die vinden dat overigens zelfs niet meer belangrijk. De VRT heeft in dat verband inderdaad een voorbeeldfunctie, ook wat de radio betreft.

Ook de heer *Bart Caron* sluit zich hierbij aan. De openbare omroep moet inderdaad het voorbeeld geven van correct taalgebruik. Het dialect mag best gepromoot worden: we mogen onze wortels niet verdraden. Een taal moet steeds kunnen evolueren inzake woordgebruik, maar de tussentaal is een verderfelijk ding. Daarom heeft de openbare omroep de taak om een aantal nieuwe Nederlandse woorden een sterkere plek te geven in onze taalontwikkeling. De heer Caron waarschuwt dat de bekommernis om de taal niet mag leiden tot een soort stilstand. In vergelijking met andere talen, laat het Nederlands immers moeilijk nieuwe woorden binnen. We gebruiken heel snel vreemde woorden voor nieuwe begrippen.

III. CONCLUSIE

De *commissie* stelt dat een correct taalgebruik een van de kernopdrachten is van de openbare omroep.

De informatie en de programma's die door de VRT worden uitgezonden, moeten dan ook zoveel mogelijk gebracht worden in de standaardtaal. De commissie wenst dat de aandacht voor een correct en verzorgd taalgebruik ook in de volgende beheersovereenkomst wordt opgenomen.

De verslaggever,

De voorzitter,

Johan
VERSTREKEN

Dany
VANDENBOSSCHE
